

Hírek, ismertetések

Helyreigazítás

A Földtani Közlöny 130/1. számában – szerkesztési hiba folytán – kizárólag BÁLDI Tamás neve alatt jelent meg “Az “Onchophorás (= Rhezakiás) rétegek” új felszíni előfordulása Bekölce és Borsodnádásd vidékén” című rövid közlemény. A cikk szerzői helyesen: BÁLDI Tamás és LEÉL-ÖSSY Szabolcs.

A tévedésért a szerzőtárs szíves elnézését kérem.

PIROS Olga
technikai szerkesztő

Kiegészítés a 130/1. számban megjelent “Az elmúlt két évben minősítettek listája”-hoz

1998: THAMÓNÉ BOZSÓ Edit: Magyarországi kainozoos homokok és homokkövek ásványi összetétele földtani értékelésének eredményei. A földtudomány kandidátusa

1999: FÜLE László: Vízartók térinformatikai adatbázison alapuló sérülékenységi vizsgálata Balatonfűzfő térségében. A földtudomány kandidátusa

1999: KOVÁCS-PÁLFY Péter: Harmadidőszaki bentonit típusú ásványi nyersanyagtelepek ásványtani, geokémiai és genetikai összehasonlító vizsgálata PhD Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen

1999: VELLEDETS Felicitász: a bükki középső- és felső-triász rétegtani korrelációja és fejlődésének elemzése PhD, ELTE Budapest

Könyvismertetés

VIZY Béla: *Bauxitkutatás Magyarországon*

148 oldal. Ebben 18 ábra, 16 fénykép, 22 (valójában 27) melléklet.

A Magyar Alumíniumipari Múzeum (Székesfehérvár) kiadványa, Budapest 1999.

A kicsiny, de rendkívül érdekes és értékes kiadvány sokat-ígérő alcíme: „A magyarországi bauxitkutatások története, különös tekintettel a Bauxitkutató Vállalat (1950–1995) tevékenységére”. Nem is csalódik benne az olvasó.

A szerző a téma kiváló ismerője: egész szakmai pályafutását a magyar alumínium-iparban töltötte. Először Balatonalmádiban a Bauxitkutató Vállalat hidrogeológusa volt, majd igazgatója (1963–1971), majd Budapesten a Magyar Alumíniumipari Tröszt főgeológusa (1975–1978 és 1985–1990). Így alkalmat nyílt az egész problematikát sokoldalúan megismerni és kritikailag feldolgozni. Köszönet illeti érte, hogy megtette, és megkereste-megtalálta a kiadás lehetőségét is.

Érdeemes a 85 oldalnyi szöveges rész rövidített tartalomjegyzékét bemutatni.

Bevezetés (köszönettel a támogató intézményeknek és személyeknek)

A világ alumíniumiparának kialakulása, fejlődése és helyzete

A magyarországi bauxitkutatás története

I. 1903–1919: A történelmi Magyarországon felfedezett bauxit kutatása és bányászata

II. 1920–1948: Bauxitkutatás tőkés viszonyok között

III. 1948–1990: Bauxitkutatás az állami tulajdonú és irányítású alumíniumiparban

IV. 1991 – Bauxitkutatás a gazdasági rendszerváltást követően, az alumínium-ipar visszafejlesztése, majd magánosítása idejében Fúrások aknamélyítés

A Bauxitkutató Vállalat kapcsolatrendszere

Összefoglalás

Ezt követi a használt leggyakoribb rövidítések jegyzéke, a bauxitkutatás történetével (is) foglalkozó összefoglaló irodalom (24 tétel), és a felhasznált irodalom (7 tétel). Megjegyzendő, hogy minden fejezet végén is van gondosan válogatott irodalom.

A mellékletek címei jól tükrözik a könyv rendkívüli adatgazdagságát és sokszempontúságát. Alapvető ipartörténeti forrásmunkává fog válni.

1. A magyar bauxitbányászat és -kutatás szervezeti változásai, 1903–1996
2. A jelentősebb bauxitlelőhelyek megismerésének időpontja és kitermelésének megindítása (1903–1985)
3. A bauxitkutatással kapcsolatos egyes fogalmak, szakkifejezések magyarázata
- 4/a A bauxitkutató fúrások terjedelme és a felkutatott földtani bauxitkészlet mennyisége 1950 és 1998 között
- 4/b A bauxitkutató fúrások területi megoszlása
- 4/c A felkutatott földtani bauxitkészlet területi megoszlása
5. A bauxitkutatás és eredményessége 1950 és 1998 között
- 6/a A BKV tevékenységének megoszlása a termelés árbevétel alapján 1951 és 1995 között
- 6/b Iparági pénzügyi keretből végzett bauxitkutatási ráfordítás megoszlása 1951 és 1990 között
- 7/a A BKV létszáma és a kutatófúrógépek fajlagos létszáma
- 7/b A bauxitkutató fúrások termelékenységé
8. A Bauxitkutató Vállalat fejlesztései
9. A bauxitkészletek számbavételével és nyilvántartásával kapcsolatos fontosabb fogalmi meghatározások
10. A magyar alumíniumipar szervezeti változásai 1963 és 1997 között
11. A magánosított magyar alumíniumipar (1997)
12. A bauxitkutató fúrások terjedelme és az általuk felkutatott földtani bauxitvagyon mennyisége 1950 és 1998 között
13. A Bauxitkutató Vállalat (Bauxitkutató Expedíció, Geoprospect Kft) felsőbb szintű vezetői (1950–1995)
14. A Bauxitkutató Vállalat (Geoprospect Kft.) középvezetői

15. A kutatási programok földtani zárójelentések és vízföldtani jelentések elkészítésében érdemben résztvevők névsora (abc sorrendben)
16. A fűrt aknák egyes adatai
17. A bauxitipar szervezete és főgeológusai 1950 és 1997 között
- 18/a Bauxittermelés és felhasználás (1926–1998)
- 18/b A bauxittermelés területenkénti megoszlása (1926–1998)
19. Magyarország bauxittermelése 1926 és 1998 között kt-ban
20. Magyarország bauxitvagyon (1950–1996)
21. Magyarország ismert bauxitkészletének alakulása (1950–1996)
22. A fontosabb események kronológiája

Idézem az összefoglalásból: „Hazánk mindig a bauxitipar élvonalában volt... A kutatás jogosultságát és eredményességét bizonyítja, hogy 1926-tól napjainkig 103 millió tonna bauxitot termeltek ki bányáinkból, amelynek több mint kétharmadát hazai timföldgyáraink dolgozták fel... A kitermelt bauxit 70%-a került ki mélyműveléses bányákból ... 60 millió tonna bauxitot összesen 4,7 millárd m³ víz kiemelésével lehetett csak megoldani...” Az itt járt francia bauxitgeológusok szerint ez olyan, mint tenger alól termelni bauxitot.

Hozá kell tenni ehhez, hogy a kutatás dokumentálása mindig rendkívül alapos és pontos volt, olykor a (néha bizony bosszantó) pedánsságig menően. A zárójelentések tartalma a nemzetközi összehasonlításban is példászerű: legfeljebb a túlzottnak vélt részletesség képezhet kritikát tárgyát. Erről meggyőződhetett – és egyértelműen meg is győződött – minden magyar bauxitgeológus, aki külföldön is dolgozott

vagy dolga akadt külföldi (karszt)bauxitkutató intézmények dokumentációjával, Jamaikától Görögországon és Iránon át Vietnámig. (A lateritbauxit-kutatás feltételei és követelményei közismerten egészen mások.) Mindez világosan bizonyítja, hogy a dicséretesen önirónikus nótával ellentétben: „Al₂O₃ · xH₂O” egyáltalán nem csak „ennyit tud egy jólnevelt bauxitkutató.”

Végül a Bauxitkutató Vállalat egy olyan jellegzetességét szeretném megemlíteni, amely mégis hiányzik VÍZY Béla feldolgozásából. Nem róható fel neki, mert nem szakmai természetű. Arról van szó, hogy a Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium RT Bauxitkutató Expedíciója és utódja, a már tisztán magyar Bauxitkutató Vállalat 1950-től az 1960-as évek végéig politikai menedékhely is volt, ahol nyugodtan és megbecsülten dolgozhattak olyan műszaki és kutató szakemberek, akiket akkoriban egyetemen vagy/és tudományos kutatóintézetekben nem láttak szívesen. Ez a káderpolitika bevált: ezek a szakemberek legjobb képességeik szerint dolgoztak feladataikon, és mint az adatokból világosan kitudnik, nem is eredménytelenül.

Ezért (is) köszönettel tartozunk az akkori vezetőknek.

DUDICH Endre

Jubiláló tagtársaink

Tisztelettel és szeretettel köszöntjük Társulatunk azon tagjait, akik az 1999. év második felében ünnepelték 85., 80., 75., illetve 70. születésnapjukat. Köszönjük Társulatunk és szakmánk érdekében végzett munkájukat, és kívánunk további jó erőt, egészséget és jó szerencsét.

BREZSNYÁNSZKY Károly
az MFT elnöke

85 éves

NAGY Lászlóné
(1914. júl. 5.)

80 éves

KUN Béla
(1919. júl. 2.)

PÁRDY Mihály*
(1919. júl. 25.)

* PÁRDY Mihály a füzet szerkesztési munkálatai idején elhunyt

80 éves

VENDL Anna
(1919. júl. 26.)

KÓKAI István
(1919. aug. 18.)

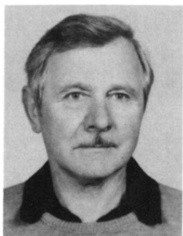
URBANCSEK János
(1919. okt. 23.)

SZEPESHÁZY Kálmán
(1919. okt. 25.)

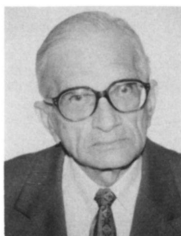

KOTSIS Tivadar
(1919. dec. 30.)

75 éves

KUMMER József
(1924. júl. 26.)

SZABÓ Nándor
(1924. aug. 23.)

ÚJHELYI Györgyné
(1924. okt. 25.)

70 éves

DEÁK Margit
(1929. júl. 18.)

VITÁLIS György
(1929. okt. 3.)

70 éves

PAPAJSIK Mártonné
(1929. nov. 11.)

FÁBIÁN Gyula
(1929. nov. 16.)

Pokorni Zoltán oktatási miniszterhez továbbított memorandum

Geológia a köz- (és felső)oktatásban

A civil szervezetek összefogásával 1998. november 20–22-én Tokajban rendezett „Geológia a közoktatásban” konferencia megtárgyalta a geológiának a közoktatásban elfoglalt helyzetét, a közművelődésben jelenleg betöltött és lehetséges szerepét, és az alábbi következtetésekre jutott.

A múlt

A Mária Terézia óta (Ratio Educationis 1777) arányosan fejlődő, nemzetközileg is elismert magyar oktatási rendszerben a természettudományok szaknak 1948-ban történt felszámolásával jelentős törés következett be, megszüntetve ezzel a környezetet egységes egészben látó kutatók, pedagógusok, nemzetközi hírű biológusok, geológusok, geográfusok képzésének alapját. Sajnálatos módon, ez egy máig tartó folyamat kezdetének bizonyult, amelynek során a geológia és geofizika – és általában a földtudományok – szerepének és hasznosságátudatának fokozatos csökkenése volt tapasztalható mind a közoktatásban, mind a közismereti szférában.

A jelenlegi helyzet

A természettudományos világkép formálása, a környezetünket teljességében láttatni kívánó oktatás terén olyan ismereti hiányok képződtek, amelyek következményei már ma is súlyosan éreztetik hatásukat. A földi fejlődést idő-tér dimenzióban és anyagismereti alapjaiban bemutató ismeretek minimumra csökkentése a közoktatásban megváltoztatta a felnövő generációk természethez fűződő értékrendjét. Az élettelen környezet ma nem az élet forrásaként, az életet hordozó, védő, beágyazó közegeként jelenik meg az alapműveltség szintjén – ahol a természet mindinkább a növény- és állatvilág színvonalává szűkült – hanem többnyire csak mint nyersanyagforrás kerül említésre, leglényegesebb alkotóinak bemutatása nélkül. Az emberi tevékenységgel összefüggő természeti környezetbe történő beavatkozások várható következményeinek társadalmi méretű megértése feltételezi a földtudományi alapismereteket. Hiánya alapvetően csökkenti a természet- és környezetvédelmi, a környezetgazdálkodási és az ésszerű környezethasznosítási törekvések hatásfokát. Bár a geokörnyezet érzékenysége kisebb, folyamatai lassúbbak, mint az élővilágé, károsodása tartósan visszahat arra.

A geológiai, illetve földtudományi ismeretek bővítésének jelentősége

– Lényegi ismereti hiányok következtében sem a „társadalom”, sem a döntéshozók nem láthatják a geológia területeinek és egyéb földtudományoknak

(geofizika, geokémia, talajtan, alkalmazott-, műszaki- és környezetföldtan stb.) valós szerepét, s ezért nem képesek felhasználói igényt sem támasztani velük szemben.

– Az előbbiekből adódóan elvi és gyakorlati szinten egyaránt teret hódít és visszaélésekhez vezet az áltudományosság.

– Az emberek életminőségének javításához a földtudományok tágabb körét is érintő földtani kutatás számos, gazdaságilag mérhető eredménnyel járul hozzá: természeti folyamatok felismerése, nyersanyagok felkutatása, környezeti károk elhárítása, katasztrófák elkerülése stb. Energiaforrásaink 80%-a épített környezetünk 75%-a létfontosságú tápanyagaink jelentős része (víz, só, nyomelemek stb.) ásványi eredetűek. A jövő egyik ígéretes környezetbarát energiaforrása a geotermikus energia, amelynek hasznosítására jó adottságaink vannak.

– Az Univerzum legalaposabban tanulmányozott része a Föld, amely egy térben és időben egyaránt változó dinamikus egyensúlyi rendszer. Ennek egyensúlyának megbomlása (megbontása) az élővilág jelentős részének, köztük az embernek a megsemmisüléséhez is vezethet. Az egyensúlymegbomlás elkerülése tehát az emberiség alapvető érdeke. Az élő és az élettelen természeti környezet evolúciójának, tér- és időbeli fejlődésének és kölcsönhatásának folyamatait leginkább a geológia képes megismerni és rekonstruálni.

– A természeti környezet és a benne élő társadalom kölcsönkapcsolataiban érvényesülő törvényszerűségek feltárásához elsősorban a földtudományok ezen belül is leginkább a geológia, a földrajz, a geofizika, a meteorológia (klimatológia), a talajtan, a hidrogeológia stb., – a biológiával közösen – tud legeredményesebben és leghatékonyabban hozzájárulni. Egyik fontos hozzájárulás lehet a kölcsönkapcsolatok ismeretének felhasználása az ún. környezeti nevelésben, amely a NAT egyik kiemelt célja. Ez egyébként a fejlett világ trendje is.

– A genetikai alapon megfogalmazott biodiverzitás ismerete, védelme, fenntartása megkívánja a geodiverzitási rendszer alapműveltségi szintű ismeretét és védelmét.

Javaslat

A jövő nemzedék természettudományos alapműveltségének és környezeti kultúrájának fejlesztése érdekében a „Geológia a közoktatásban” konferencia résztvevői felkérlik a Magyar Köztársaság oktatási kormányzatát, hogy a földrajzoktatás jelenlegi szintjének megtartása és minőségi fejlesztése mellett:

a) a Nemzeti Alaptanterv korrekciója során – követve hagyományainkat és a fejlett országok gyakorlatát – önálló tantárgyként építse be a geológiát a közoktatásba,

b) tegye lehetővé, hogy a jelenlegi pedagógusok közül a geológia oktatására alkalmas és vállalkozó földrajz, biológia vagy kémia szakos tanárok olyan mérvű továbbképzésben részesülhessenek, amely alkalmassá teszi őket a geológia tantárgy oktatására,

c) teremtsen meg a geológia szakos tanárok képzésének lehetőségét az egyetemeken és főiskolákon második (földrajz–geológia, biológia–geológia vagy kémia–geológia stb.), vagy harmadik szakként.

A javaslatot támogató társadalmi szervezetek

- Magyarhoni Földtani Társulat
Dr. BÉRCZI István elnök
- Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Dr. SZERI István elnök
- Csongrád Megyei Mérnöki Kamara
MÉDGYESI Pál elnök
- “Koch Sándor” Csongrád Megyei Tudományos
Ismeretterjesztő Társulat
Dr. KANYÓ Zoltánné üv. igazgató
- Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület
Dr. ZETTNER Tamás elnök
- Magyar Építőipari szövetség
Dr. SZABÓ Miklós elnök
- Magyar Földmérési, Térképészeti és
Távérzékelési Társaság
DETREKŐI Ákos az MTA r. tagja elnök
- Szülékátipari Tudományos Egyesület
VIGH Jenő elnök
- Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete
Dr. TÓTH Albert elnök
- TIT Magyar Természettudományi Társaság
Dr. DANK Viktor elnök
- Csongrád Megyei Közgyűlés
OTT József alelnök
- Eötvös Loránd Tudományegyetem Természet-
tudományi Kar Geológiai Tanszékcsoport
Dr. MONOSTORI Miklós tanszékcsoportvezető
egyetemi tanár
- József Attila Tudományegyetem Természet-
tudományi Kar
Dr. VARGA Károly dékán
- Magyar Állami Földtani Intézet
BREZSNYÁNSZKY Károly igazgató
- Magyar Geológiai Szolgálat
Dr. FARKAS István főigazgató
- Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet
Dr. BODOKY Tamás igazgató
- Magyar Tudományos Akadémia X. Földtudományok
Osztálya
- Magyar Tudományos Akadémia Földtudományi
Kutatóközpont
PANTÓ György az MTA r. tagja főigazgató
- Földtani Örökségünk Egyesület
DOMOKOS Sándor elnök
- Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani
Társaság
HORN Péter az MTA r. tagja elnök
- Magyar Biológiai Társaság
Dr. JUHÁSZ-NAGY Sándor elnök
- Magyar Energetikai Társaság
Dr. PETZ Ernő elnök
- Magyar Geofizikusok Egyesülete
ROMÁNNÉ HEGYBÍRÓ Zsuzsanna elnök
- Magyar Hidrológiai Társaság
Dr. STAROSOLSZKY Ödön elnök
- Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Dr. HEVESI Attila elnök
- Magyar PB Gáz Egyesület
DÉNES János elnök
- Országos Magyar Bányászati és Kohászati
Egyesület
Dr. TARDY Pál elnök
- Alsó-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi
Felügyelőség
Dr. MAJOR Tibor igazgató
- Alsó-Tisza-Vidéki Vízügyi Igazgatóság
Dr. KOVÁCS Gábor igazgató
- Dr. Földi János Általános és Művészeti
Iskola
FILEP Miklós igazgató
- Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Természettudományi Intézet
Dr. NÉMET József igazgató
- Károli Gáspár Református Egyetem
Tanítóképző Főiskolai Kar
Dr. NAGY István főigazgató
- Kossuth Lajos Tudományegyetem
Természettudományi Kar Ásvány- és
Földtani Tanszék
Dr. SZŐÖR Gyula tanszékvezető
egyetemi tanár
- Magyar Tudományos Akadémia SZAB Föld-
és Környezettudományi Szakbizottsága
Dr. MEZŐSI Gábor elnök
- Miskolci Egyetem Bányamérnöki Kar
Földtani Geofizikai Intézete
Dr. SOMFAI Attila Intézetigazgató
tanszékvezető egyetemi tanár
- Szeged MJ Város Polgármesteri Hivatal
Közművelődési és Közművelődési Iroda
SZIGENI Károly irodavezető

Békési 1. sz. Általános Iskola Békés
 FARKAS Lászlóné igazgató
 Angyalföldtéri Általános Iskola Debrecen
 PUSZTAI Mártonné igazgató
 Geokomplex Kft.
 DEÁK János ügyvezető
 Eötvös Loránd Tudományegyetem Természet-
 tudományi Kar Geofizikai Tanszék
 Dr. MESKÓ Attila tanszékvezető
 egyetemi tanár
 GEOteam Kutatási és Vállalkozási Kft.
 CENE János ügyvezető
 BIO-GEN Alkalmazott Talajbiológiai Kutató Kft.
 SÁRY Lajos ügyvezető

Mendikás Mérnöki Vállalkozási Kft.
 SZEPESSY András ügyvezető
 Mecsek Érc Környezetvédelmi Rt.
 BENKOVICS István vezérigazgató
 Bakonyi Bauxitbánya Kft.
 KOVACSICS Árpád igazgató h.
 Magyar Természettudományi Múzeum
 Dr. KECSKEMÉTI Tibor főigazgató h.

Magyar Olajipari Múzeum Alapítvány
 TÓTH János igazgató

LEZSÁK Sándor országgyűlési felszólalása

Dr. ÁDER János úrnak
 az Országgyűlés elnökének

Tisztelt Elnök Úr!

A Házaszabály 118. §-a és a Magyar Köztársaság Alkotmányának 27. §-a alapján bejelentem, hogy kérdést kívánok feltenni POKORNI Zoltán miniszter úrnak

“Lát-e arra lehetőséget, hogy a geológia tanítása meghonosodjon a magyar közoktatás rendszerében?” címmel.

A kérdésre írásban kérek választ.

Tisztelt Miniszter Úr!

Az elmúlt fél évszázadban olyan nagy mértékben fejlődtek általában a földtudományok – elsősorban a geológia és a geofizika – hogy túlfeszítették a hagyományos tantárgyakba szorított kereteiket. Ma részben a kémia, részben a földrajz, részben a biológia tantárgyak keretében tanulnak a diákok – impliciten – geológiát, de ezek az ismeret-részek ritkán állnak össze egységes tudássá. Más szempontból oktatják a földrajz keretében a kontinensek vándorlásának közetformáló hatását, más szempontból a biológiában a szerves eredetű kőolajnak vagy a mészkő-hegységeknek a keletkezését és más indíttatásból egyes ásványok kinézetét és vegyi összetételét a kémia tanításában.

Míg a Magyar Tudományos Akadémia a tudományok önálló csoportjának, azaz önálló tudományos osztálynak tekinti a földtudományokat – függetlenül ezeket a tudományágakat például a kémiai tudományoktól – addig a közoktatás megszokáson alapuló tantervei nem követték a tudományos élet fejlődésének

ilyen értelmű módosulását. Más országok oktatási gyakorlatától eltérően nálunk a geológia még fakultatív tantárgyként sem kap szerepet a közoktatásban, ezért is hiányosak a lakosság földtani ismeretei. Az ilyen jellegű tudatlanságot és képzetlenséget kihasználva adtak el a közelmúltban építkezőknek időjárás viszonyokra érzékeny falazóanyagokat, beszéltek rá kisvállalkozókat – köznyelvben a „gilisztásokat” – humusz „létrehozására” (bármely talajtani könyv szerint ez lehetetlen vállalkozás), és mindennaposak a „földsugárzást” elkerülő fekhelyek meghatározására, mágneses „erőtérgecok”, föld alatti vízfolyások kijelölésére vonatkozó áltudományos, sarlatán szolgáltatások hirdetései. A hagyományos tudományágak szétválása és egyre specifikusabb ismeretanyagaik miatt ezen az interdiszciplinális területen az idők folyamán egyre nagyobb ismeret-hézag keletkezett, amit valószínűleg már csak egy új tantárgy, a geológia közoktatásban történő megjelenítésével lehet megfelelő tudással kitölteni.

A közelmúltban megtartott „Geológia a közoktatásban” című konferencián részt vevő akadémikusok, egyetemi tanárok, tudományos és ismeretterjesztő egyesületek résztvevői Miniszter Úrhoz is elküldték javaslatukat, melyek szerint a Nemzeti Alaptanterv korrekciója folytán – átvéve a fejlett országok gyakorlatát – önálló tantárgyként kerüljön be a geológia oktatása a közoktatásba.

Ezúton is felkérem Miniszter Urat, hogy fejtsse ki álláspontját a geológiának a közoktatásban önálló tantárgyként történő bevezetésének lehetőségéről.

Budapest, 1999. május 28.

LEZSÁK Sándor
országgyűlési képviselő
MDF

POKORNI Zoltán válasza Lezsák Sándornak

**Dr. ÁDER János úrnak
az Országgyűlés elnökének**

Tisztelt Elnök Úr!

A Hárszabály 118. §-a és a Magyar Köztársaság Alkotmányának 27. §-a alapján, a LEZSÁK Sándor országgyűlési képviselő úr által feltett – „Lát-e arra lehetőséget, hogy a geológia tanítása meghonosodjon a magyar közoktatás rendszerében?” – kérdésre (K/1310/1), a következőket válaszolom.

Tisztelt Képviselő Úr!

A magyar közoktatásban a természetismeret oktatása, a természettudományos tárgyak ismeretátadó szerepe, valamint ezeknek az eredményessége határainkon túl is elismert, vitathatatlan.

Képviselő úr a kérdésében olyan problémakört vázolt fel, amelynek keretében a geológiát, illetve a földtudományokat érintő megoldási javaslattal él.

A jelenleg érvényben lévő NAT előkészítő munkálatai során, hosszú szakmai viták eredményeként létrejött a Földünk és környezetünk műveltségterület. Ezt akkor széles körben, szakmai fórumokon egyeztették a szakértők. A NAT története során az egyes tantárgyak képviselői között konszenzus alakult ki abban, hogy melyik műveltségterületbe mely tantárgyi ismeretek kerüljenek. Tehát az Ember és természet műveltségterület, amely a fizika, kémia, biológia és egészségnevelés tantárgyak ismeretanyagait tartalmazza, valamint a Földünk és környezetünk műveltségterület között feladatmegosztás történt abban, hogy szigorú logikai elvek alapján az élő és élettelen természethez kapcsolható ismereteket hogyan rendezzék el.

Ebben a rendszerben a természet megjelenítése úgy történik, hogy széleskörű alapozó ismeretekre épülve, több tantárgy keretén belül, logikus, komplex ismeretek kerülnek a tanulók számára átadásra.

Mindezekkel szemben a beadvány olyan javaslatot fogalmazott meg, amely véleményem szerint nem felel meg a közoktatás eddigi rendszerének, nem támaszkodik sem a hazai, sem a nemzetközi gyakorlatra, és alapvetően átalakítaná a köz- és felsőoktatás rendszerét.

A képviselő úr első kérése az, hogy épüljenek be a geológiai ismeretek a közoktatás rendszerébe önálló tantárgy – a geológia – keretében.

Ismert, hogy az iskolákban – elsősorban a földrajz tantárgy keretében – oktatják ennek a műveltségterületnek az ismeretanyagát az eredeti elképzelésekkel, az európai gyakorlattal, valamint a hazai tradíciókkal összhangban. De a témában a kémia, fizika, valamint a biológia tantárgyak szerepe a továbbiakban is jelentős maradt.

Az iskolákban a helyi tantervek alapján – elsősorban tehát a földrajz tantárgy keretében – jelentős mennyiségű geológiai ismeret átadására kerül sor. A közzettantól az őslénytanig, a lemeztektonikai ismeretektől a Föld belső szerkezetéig, a földrengésekkel kapcsolatos tananyagtól a vulkánosságig és az üledékgyűjtő medencék szerepéig nagyon hosszú a lista. Ezen ismeretek a földrajz tantervekben részben önálló tantervi fejezetekként – A kőzetburok, A Föld története – részben integrált ismeretként – Az energiahordozók, A Föld bányászata – kerülnek a tanulók számára átadásra. Mindezek mellett fontos hangsúlyozni, hogy az egyes tantervi fejezeteken belül bizonyos témák – az ásványok összetétele, a kőzetek tulajdonságai, szerepük a társadalom életében, a lemeztektonika, a kőzetek keletkezése stb. – részletes kifejtésre kerülnek mind az általános, mind a középfokú oktatási intézményekben.

Mindezek mellett a biológia és a földrajz tantárgy külön-külön is, alaposan elemzi a Földtörténet nagy időszakait, az egyes korokban élt nevezetes élőlények földtani, biológiai szerepével együtt.

A kémia tantárgy keretén belül az ásványok kémiai összetétele, a fizika tantárgy keretén belül pedig a radioaktív kormeghatározás kerül többek között megtanításra.

A geológiai ismeretek oktatása az ezen ismeretek átadására felkészítő pedagógusképzésben szintén nem okoz problémát. Egyfelől az egyetemi, illetve főiskolai földrajz szakos tanárképzésben jelenleg is hangsúlyosan megjelennek a geológiai ismeretek. Másrészt a biológia, a földrajz, valamint a kémia szakos

tanárok számára a pedagógus továbbképzési rendszer jelenleg is lehetővé teszi azt, hogy a továbbképzési kínálatban nagy számban megtalálható geológiai irányultságú továbbképzési programból válasszanak.

A képviselő úr által felvetett javaslat egyébként érintené az egyetemeken illetve a főiskolákon a geológia–földrajz, geológia–biológia, geológia–kémia szakos tanárképzés megindítását is, ami véleményem szerint nem indokolt. Ez azonkívül, hogy a hazai természettudományos pedagógusképzés (biológia földrajz, biológia–kémia, kémia–fizika) átstrukturálását jelentené, a közoktatásban az egyes tantárgyak között kialakult egyensúlyt is megbontaná.

Azon sajnálatos események, amelyek az egyes állampolgárok tájékoztat-lanságából fakadóan – biogiliszta tenyésztés, rossz minőségű falazóanyagok megjelenése az építőiparban – anyagi kárhoz vezettek, véleményem szerint nem a geológiai ismeretek hiányosságából, hanem a piacon jelenlévő vállalkozások ellenőrzésének a hiányából, valamint az emberek hiszékenységből következtek.

A fent említett érveim alapján a képviselő úr beadványában foglaltakat nem támogatom.

Tisztelettel:

Budapest, 1999. június 14.

POKORNI Zoltán
oktatási miniszter

Hasonló tartalmú levelet küldött KÖRNYEI László az Oktatási Minisztérium helyettes államtitkára CSÁSZÁR Géza főtitkárnak 1999. április 8-án.